

Programsensers rapport for 2021.

Til Religionsvitenskap ved UiB ved fagansvarlig Knut A. Jacobsen

Den 22. april i år ble jeg bedt om å utføre oppdraget som programsensor ved MA-programmet i religionsvitenskap i 2021 på en måte som var mulig å gjennomføre under de daværende corona-restriksjonene.

Oppdraget besto i å se på tittel og tema for masteroppgaver i perioden 2015-2017, samt å lese og evaluere samtlige masteroppgaver fra perioden 2018-2020. Jeg fikk på forhånd oppgitt hvor mange A'er og B'er osv. som var gitt, men har ikke hatt tilgang til annen dokumentasjon. For 3 av oppgavene sin del var jeg selv med i den første kommisjonen, men leste disse om igjen, og husket ikke endelig karakter.

Rapporten er delt i to. Del en består av en oversikt over masteroppgavenes tema (s.2-3). Ifølge oppdraget skulle jeg kun se på tittel og tema for perioden 2015-2017, men av hensyn til nytteverdien av oppdraget har jeg foretatt den samme kategoriseringen av oppgavene 2018-2020 for å få en samlet oversikt.

Del to består av evaluering av masteroppgavene 2018-2020 (s.3-8). I tilknytning til enkelte oppgaver har jeg kommet med en kommentar av mer generell karakter (skilt ut fra den øvrige teksten ved hjelp av innrykk).

Til sist i dokumentet har jeg inkludert en oversikt over masteroppgavene fom. 2015 tom. 2020, som ligger til grunn for denne rapporten (s. 9-11).

Anne Stensvold
Oslo 4. oktober 2020

DEL I Analyse av oppgave temaer 2015-2017 + 2018-2020

Det er selvfølgelig vanskelig å dele oppgavene inn i meningsfulle kategorier, men ett tema som skiller seg ut er «religion i dagens Norge». Kategorien omfatter flere verdensreligioner og materiale, men kjennetegnes av et tydelig fokus på den norske konteksten. Fordi jeg antar at det er interesse for å se hvor stor andel som utgjøres av skolerelaterte oppgaver har jeg trukket det ut som egen kategori. Når det gjelder perspektiv på 'religion', er det en tydelig forskyvning mot religionsutøvernes selvforståelse fremfor teologi eller virkningshistorie. Det samme er nåtidsperspektivet.

MEST POPULÆRE OPPGAVE TEMAER

1. religion i dagens Norge (6 oppg.)
 2. religioner i India (5 oppg.)
 3. kristendom (5 oppg.)
 4. skolerelatert tema (4 oppg.)
 5. islam (3 oppg.)
 6. antikken (2 oppg.)
 6. pop.rel. (2 oppg.)
- ymse

SAMMENLIGNING

Fordelingen av Master-oppgaver på religioner og temaområder er stort sett sammenfallende med mitt inntrykk fra Oslo i samme periode. Begge steder er den største kategorien «Religioner i dagens Norge» og feltarbeid som dominerer. For Bergen si del dreier det seg om 1/3 av de i alt 28 oppgavene som ble levert i perioden 2015-2020. En forskjell, er at i Oslo omhandler flere av oppgavene i denne kategoriene islam i Norge.

Bergen har relativt mange oppgaver om religioner i India (5), mens Oslo har så å si ingen med dette temaet. Derimot har Oslo noen (relativt få) oppgaver på buddhisme. Interessant å merke seg er et større fokus på populærreligion i Bergen, mens i Oslo er det noen oppgaver om nyreligiøsitet, som var et stort tema begge steder for ti-tyve år siden. I Oslo er det en nokså klar overvekt av oppgaver med tematisk fokus på religion og politikk på tvers av andre kategorier.

Ellers er det fullt sammenfall når det gjelder metode: både Oslo og Bergen har en overvekt av oppgaver basert på «egenprodusert materiale» (feltarbeid) som kjennetegnes av få informanter, overfladiske intervjuer og manglende metodologisk grep om nytt materiale, jeg tenker først og fremst på nettsider. Her ser det imidlertid ut til at Bergen har fått til noe de siste årene (2018-2020) hvor flere oppgaver skriver utfyllende om metode (i varierende grad gjennomført i praksis), og et par oppgaver utmerker seg positivt. Jeg vil tro at dette skyldes endringer i undervisning/pensum på masternivå? Men etterlyser altså mer fokus på mangfoldet av kilder som (kan) benyttes i feltarbeid.

Metodefokuset heller kanskje litt vel mye over i sosiologi (etter min smak – cf. Den ofte siterte Brymann 2016).

Fraværet av historiske oppgaver er påfallende både i Bergen og Oslo. Jeg tror at noe kan gjøres ved å styrke opplæringen i tekstbaserte undersøkelser. Like viktig er det å utvikle analysemetoder for internettkilder, som er ny form for selvpresentasjon både av trossamfunn og individer.

Programsensors rapport for 2021.

Om veiledning:

Det slår meg at veiledning av masterstudentene ikke er jevnt fordelt blant lærerne. Noen synes å ha en større andel av studentene. Nedenfor har jeg laget en liste over fordelingen av veilederansvar. Listen indikerer også hvorvidt veileder har studenter som deler hans interessefelt.

Hvorfor fordelingen er slik har jeg selvfølgelig ingen formening om.

De i alt 31 oppgavene (19 oppg. 2015-2017, 12 oppg. 2018-2020) fordeler seg slik:

Dag Endsjø (4) – 2 pop.rel., 2 kr.d.

Ingvild Gilhus & Lisbeth Mikaelsson (2) – rel. i dagens Norge (frimureri, kr.d.-nyrel.)

Einar Thomassen (1) antikken

Richard Natvig (3) – 2 islam, 1 rel. i dagens Norge (åsatru)

Knut Jacobsen (6) – 5 rel. i India (3 hinduisme, 1 buddhisme, 1 sikhisme), 1 rel. i Norge (tamiler i Bergen)

Håkan Rydving (6) – 1 rel. i Norge (mormonere), 1 kr.d (ortodokse ikoner), 1 islam (muslimer i No.), 1 rus-erfaring, 1 shinto, 1 jøded.

Marie von der Lippe (4) - 2 skolerelaterte oppg. (1 Steinerskoler, 1 fritaksrett), 2 religion i Norge (1 rel.dialog, 1 islam i media)

Sidsel Undheim (3) – 1 antikken, 2 skolerelaterte (pop.rel. i skolen)

Istvan Keul (1) (speiderbev. = rel.i dagens Norge)

Michael Staussberg (1) (pilegrimer = kr.d.)

DEL 2 Evaluering av masteroppgaver 2018-2020

Denne delen av oppdraget består i å evaluere 12 oppgaver levert i perioden. På nettet fant jeg imidlertid bare 11 (bora og nettsøk). Karakterbegrunnelser følger nedenfor.

(Denne delen er ikke tilgjengelig for offentlig lesning, grunnet anonymiseringsbehov, og er derfor administrativt fjernet fra dokumentet.)

FELLESKOMMENTAR

Det er en tendens til at overfladisk intervjumateriale kalles for en kvalitativ undersøkelse. Dette blir et enda større problem i de tilfellene hvor forskningsspørsmålene vitner om at studenten burde ha foretatt en kvantitativ undersøkelse. Det er uheldig, mener jeg, fordi slike kvantitative spørsmål gjør at oppgavene fremstår som "dårlig religionssosiologi" fremfor god humanistiske forskningen om religion.

Videre er det etter mitt syn betenkelig at mange oppgaver bygger på et alt for tynt materiale og får et lettvent og overfladisk preg. Dette er også et gjennomgående problem i Oslo – særlig blant svake studenter. Jeg tror at studentene ikke har forstått hvordan en vitenskapelig bruk av kildemateriale skiller seg fra journalistisk

Programsensors rapport for 2021.

dokumentering av "fakta" gjennom intervju med vitner og eksperter (kanskje fordi begge kalles 'kilder').

Det er altså på metodesiden jeg ser utfordringer. Jeg skulle også ønske meg flere oppgaver basert på skriftlige kilder hvor det er enklere å beholde et humanistisk fokus. Et annet fellestrekk ved disse masteroppgavene, er vektleggingen av egne kilder, helst i form av egenprodusert materiale. Det er lite *diskusjon* med relevant faglitteratur, og ingen oppgaver som analyserer fagdiskurser eller fagdebatter.

Programsensens rapport for 2021.

Materialet jeg har vurdert:

MASTEROPPGAVER 2015-2017 og 2018-2020

2015 – 8 oppgaver

Hans Christian Alver *The Āryas' Dharma and the other. A History of Inclusion and Exclusion Founded on the Brāhmanas' Revelation and Law*

Knut A. Jacobsen, hinduisme, (tekststudie)

Nora Børø *Encountering Spiritual Tourism in Kathmandu. A Qualitative Study of Eight Nepali Emerging Adults*

Knut A. Jacobsen, buddhisme (feltarbeid)

Aina Holmefjord *Å speide etter spiritualitet. En analyse av spiritualitetsbegrepet i speiderbevegelsen*

Istvan Keul, speiderbev., rel. i dagens Norge (feltarb.)

Siw-Anita Lien *"Det dere gjorde mot én av disse mine minste søsken, har dere gjort mot meg". En kvalitativ undersøkelse av kristnes motivasjon til frivillig arbeid i rusomsorg*

Dag Endsjø, moderne norsk kr.d. (feltarb.)

Silje Storviken *Representasjoner av religion. En kvalitativ undersøkelse av lærere og elevers perspektiver og oppfatninger av religions- og livssynsundervisningen ved to Steinerskoler i Norge*

Marie von der Lippe, Steiner-skole, rel. i dagens Norge/skolerelatert (feltarb.)

Kjersti Siem *«Og alt som kjem ut av det er forhåpentlegvis positivt» Ein kvalitativ studie av ungdom og unge vaksne sine erfaringar i interreligiøs dialog*

Marie von der Lippe, interrel. dialog, rel. i dagens Norge (feltarb.)

Øyvind Strømmen *Marta Steinsvik og anti-katolisismen*

Dag Endsjø, moderne norsk kr.d. (tekststudie)

Armin Zahirovic *Gudenæs fall: En analyse av religiøse elementer i fire digitale spill*

Dag Endsjø, pop.religion (sos. medie analyse)

2016 – 5 oppgaver

Veman Abdulaziz *Et religionvitenskapelig studie av religiøs identitet blant kurdiske êzidîungdommer i Tyskland*

Richard Natvig, islam (feltarb.)

Lisa Camilla Frøyshov Fjeldstad *The Many faces of Shinto. A study of Shinto's presence in interpersonal behaviour, ritual activities, popular culture and politics*

Håkan Rydving, shinto (feltarb.)

Petter Grahl Johnstad *Entheogenic Spirituality*

Håkan Rydving, rus-erfaring (spørreus. på nett)

Programsensors rapport for 2021.

Wenche S. Rudi *Den skjulte byggestenen mellom frimureri og kristendom. En kvantitativ og kvalitativ studie av Den norske frimurerordenen ved Bergen Provincialloge.*
Ingvild Gilhus og Lisbeth Michaelsson, frimurere, rel. i dagens Norge (feltarb.)

Vilde Marie Svanes Sørbye *Friends on the other side. Fremstilling av religion og magi i Disney-filmen The Princess and the Frog*
Dag Endsjø, pop.rel. (film-analyse)

2017 – 6 oppgaver

Hildegunn Lone Eriksen *Populærkultur i Religion og etikk. En kvantitativ undersøkelse av læreres bruk av populærkultur i undervisningen i Religion og etikk ved offentlige videregående skoler*

Sidsel Undheim, pop.rel. i skolen, rel. i dagens Norge/skolerelatert (internett us. 23 lærere)

Louise Katharina Krupka *A study of supernatural powers in discourses of yoga, tantra and bhakti*

Knut A. Jacobsen, hinduisme (tekststudier, forskn.litt.)

Stine Opsahl *Tamilhinduenes ritualer i Bergen*

Knut Jacobsen, rel. i dagens Norge – **finner ikke i Bora eller andre steder på nettet**

Torhild Johanne Sanne *Kristendom og nyreligiøsitet*

Ingvild Gilhus og Lisbeth Mikaelsson, kr.d. - **finner ikke i Bora eller andre steder på nettet**

Ida Molund Vasstrand *Contemporary Yoga: Legitimizing authenticity. Interviews with founders of yoga schools in Rishikesh*

Knut A. Jacobsen, hinduisme (feltarb.)

Eivind Gunnar Såkvitne Windsrygg *Mellom tro og praksis – Et hverdagsreligiøst perspektiv på verdensbildet til moderne åsatruere i Norge.*

Richard Natvig, nyrel., åsatru, rel. i dagens Norge (feltarb.)

Av hensyn til nytteverdien av min vurdering foretar jeg samme kjappe kategorisering av masteroppgavene 2018-2020 som jeg har vurdert annet sted:

2018 – 5 oppgaver

Åsfrid Persson *Religiøst lederskap og autoritet i en kjønnnet diskurs - Forståelse av kvinnelig religiøs autoritet blant muslimer i Oslo*

Håkan Rydving, islam i Norge (feltarb.)

Martin Siring Sørllø *Pilegrimens forandring. En analyse av syv norske pilegrimer og deres oppfatninger av pilegrimsferd og dets virkninger*

Michael Stausberg, mod. kr.d. (feltarb.)

Helle Braae *Eleoúsa-motivet i den ortodokse kirke*

Håkan Rydving, ortodoks kr.d. (tekst- og bildeanalyse)

Programsensers rapport for 2021.

Jan Marius Bjørnebo Ringstad *By The Old Gods and The New: A study of magic and religion in Game of Thrones*

Sissel Undheim, pop.rel. (filmanalyse)

Helge Kåre Fauskange *Den oversatte sjel*

Einar Thomassen, antikken (tekstanalyse)

2019 – 2 oppgaver

Joakim Pedersen *The Experience of Prejudice in the Sikh Diaspora*

Knut A. Jacobsen, sikhisme – **finner ikke i Bora eller andre steder på nettet**

Christian Lomsdalen *Den besværlige fritaksretten. Om klagesaker og henvendelser gjort til fylkesmannsembetene knyttet til Opplæringsloven §2-3a.*

Marie von der Lippe, fritaksretten, rel. i dagens Norge/skolerelatert (kvantitativ-kvalitativ studie)

2020 – 5 oppgaver

Thomas M. Mittet *Jesus Kristus på samlebandet: Kirkens masseproduksjon av religiøse symboler og funksjonene de spiller for medlemmene deres En kvalitativ studie av funksjonene til den masseproduserte og standardiserte kirkekunsten til Jesu Kristi Kirke av De Siste Dagers Hellige på Fantoft*

Håkan Rydving, mormonere, rel. i dagens Norge (feltarb.)

Barbro F. Svella *Artemis Brauronia-kulten: Menstruasjon og religion i det antikke Hellas*

Sissel Undheim, antikken (tekststudie)

Sebastian T. Jarmer *Mediatisering, mangfold og megling. Fremstillinger av islam i etablerte og alternative medier. En studie av VG og Resett*

Marie von der Lippe, islam i media, rel. i dagens Norge (kvantitativ-kvalitativ tekstanalyse)

Victoria B. Dahl *Messianske jøder i Israel i et identitetsperspektiv: En kvalitativ analyse ved hjelp av identitetsprosessteori.*

Håkan Rydving, jødedom (feltarb.)

Thomas Mark S. Croucher: *Our Muslims and the Others – a study of the changing perception of Islam in post-Soviet Lithuania.*

Richard Natvig, islam i Litauen (feltarb.)